

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

О.А. ОСАДЧА,

к.е.н., ст. викладач кафедри фінансів, Київський національний торговельно-економічний університет

Планування видаткової частини місцевих бюджетів як інструмент соціально-економічного розвитку територій

У статті розглянуті підходи до визначення бюджетного планування як інструменту системи фінансового управління, спрямованого на формування показників місцевих бюджетів, що здійснюється шляхом встановлення бюджетних цілей як на наступний бюджетний період, так і на перспективний період.

Ключові слова: місцеві бюджети, видатки місцевих бюджетів, середньострокове планування видатків місцевих бюджетів, програмно-цільовий метод бюджетного планування.

Е.А. ОСАДЧАЯ,

к.э.н., старший преподаватель кафедры финансов, Киевский национальный торгово-экономический университет

Планирование расходной части местных бюджетов как инструмент социально-экономического развития территорий

В статье рассмотрены подходы к определению бюджетного планирования как инструмента системы финансового управления, направленного на формирование показателей местных бюджетов путем установления бюджетных целей как на следующий бюджетный период, так и на перспективный период.

Ключевые слова: местные бюджеты, расходы местных бюджетов, среднесрочное планирование расходов местного бюджета, программно-целевой метод бюджетного планирования.

O. OSADCHA,

candidate of Economic Sciences senior lecturer in finance Kiev National Trade-Economic University

In the article I've reviewed approaches to the definition of the budget planning as a financial management's instrument aimed at forming the local budgets' indicators and realized with setting as the next as the prospective period's budget goals.

Keywords: local budgets, local budgets expenditures, medium-term planning of expenditures, program-oriented method of budget planning.

Постановка проблеми. Планування видаткової частини місцевих бюджетів виступає важливою складовою бюджетної політики, яка визначає ступінь ефективності здійснення органами місцевого самоврядування покладених на них функцій і повноважень та впливає на стан соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць. В умовах обмеженості бюджетних ресурсів існує необхідність розробки методологічних підходів до запровадження планування видатків місцевих бюджетів за програмно-цільовим методом.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. У сучасній науковій літературі присвячено чимало праць вітчизняних

дослідників проблемам фінансового забезпечення місцевих бюджетів регіонів. Сутність видатків бюджету, які є основою фінансового забезпечення функцій центральних та місцевих органів державної влади та інструментом її впливу на соціально-економічний розвиток, досліджували Ш. Бланкарт, Б. Болдирев, Дж. Б'юкенен, А. Вагнер, Л. Дробозіна, Дж. Стігліц та інші. Питання розвитку та необхідності удосконалення системи планування місцевих бюджетів в Україні, в тому числі із врахуванням зарубіжного досвіду, знайшли відображення у працях таких вітчизняних вчених, як В. Андрущенко, С. Буковинський, С. Булгакова, А. Буряченко, О. Василик,

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В. Зайчикова, О. Кириленко, І. Лук'яненко, І. Луніна, І. Лютий, В. Опарін, В. Федосов, І. Чугунов, С. Юрій та інших.

Мета статті. Метою є розкриття теоретико-методологічних засад планування видаткової частини місцевих бюджетів та удосконалення механізму міжбюджетного регулювання як інструменту підвищення ефективності, прозорості використання бюджетних коштів місцевого самоврядування та сприяння соціально-економічному розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Виклад основного матеріалу. Місцеві бюджети посідають важливе місце в економічному та соціальному розвитку країни і є вагомим інструментом державного регулювання та міжтериторіального перерозподілу валового внутрішнього продукту. Фінансування більшості бюджетних видатків соціального спрямування здійснюється через місцеві бюджети. Передусім це стосується виплат із соціального забезпечення населення, утримання закладів соціально-культурної сфери. Місцеві бюджети є основним інструментом реалізації регіональної політики та вирішення таких важливих завдань як структурна перебудова економіки, вирівнювання соціально-економічного розвитку територій.

Видатки місцевих бюджетів визначаються функціями та завданнями, які виконують місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, у тому числі в частині делегованих їм державою повноважень. Особливості функціонування місцевих бюджетів виявляються у складі та структурі їх видаткової частини, що повинні відображати регіональні пріоритети фінансово-економічної політики [6].

Одним із першочергових завдань сьогодні в Україні є досягнення високої ефективності використання коштів місцевих бюджетів. Взагалі місцеві бюджети – складна економічна категорія, що має безліч сторін і функцій, які не можна розглядати ізольовано. Навпаки, їх необхідно систематизувати так, щоб вони, доповнюючи один одного, були спрямовані на вирішення головного їх завдання – регулювання соціально-економічних процесів на рівні адміністративно-територіальних одиниць [5].

Виконання повноважень місцевими органами влади потребує здійснення видатків із відповідних бюджетів, відмінності у формуванні доходів та у складі й обсягах видатків бюджетів місцевого самоврядування обумовлюють необхідність проведення міжбюджетного регулювання.

Основою міжбюджетного регулювання є розмежування видатків і доходів між ланками бюджетної системи, проведене відповідно до розподілу повноважень між центральними органами державної влади та органами місцевого самоврядування [4]. Вирівнювання бюджетної забезпеченості регіонів передбачає необхідність врахування особливостей місцевих бюджетів та їх впливу на формування обсягу видатків, зменшення фактичних диспропорцій між місцевими бюджетами.

Видатки місцевих бюджетів повинні відігравати роль важелів, через які органи виконавчої влади впливають на соціально-економічний стан та розвиток адміністративно-територіальних одиниць. Співвідношення напрямів забезпечення власних та делегованих повноважень органів місцевого самоврядування відображає ступінь достатності фінансових ресурсів місцевого бюджету для ефективного розвитку територіальних громад.

Незважаючи на позитивні в цілому зрушення, які відбулися у вітчизняній фінансовій системі із прийняттям Бюджетного кодексу України, видаткова частина місцевих бюджетів потребує певного удосконалення. Механізм упорядкування видаткових повноважень характеризується не у достатній мірі чітким розподілом функцій між рівнями державної влади, спрямуванням переважної частини фінансових ресурсів місцевих бюджетів на виконання делегованих повноважень, що в певній мірі обмежує фінансову самостійність органів місцевого самоврядування. З огляду на зазначене удосконалення видаткової частини місцевих бюджетів має відбуватись у напрямі розширення власних видаткових повноважень органів місцевого самоврядування, виходячи із цілей досягнення ефективності використання коштів місцевих бюджетів.

Доцільне наукове обґрунтування розмежування видатків між ланками бюджетної системи, визначальним фактором якого має стати ефективність використання бюджетних коштів. Крім того, досягнення оптимальності у сфері розподілу видаткових повноважень повинно спиратися на принцип, відповідно до якого місцеві органи влади несуть відповідальність за фінансування тих суспільних благ, для яких важливим є врахування потреб місцевого населення.

Зростання ролі місцевих органів влади в управлінні фінансовими ресурсами є запорукою вирішення проблем територіального розвитку. При цьому обґрунтоване закріплення за місцевим самоврядуванням видаткових повноважень на стабільній основі є визначальним чинником становлення дієздатної та ефективної місцевої влади та подальшого соціально-економічного розвитку країни та адміністративно-територіальних одиниць.

Дослідження зарубіжного досвіду планування бюджетних видатків дозволило визначити пріоритетні напрями реформування вітчизняної системи планування видатків місцевого самоврядування, основними з яких мають бути: запровадження програмно-цільового методу та середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні, розробка та впровадження системи моніторингу й оцінки соціально-економічної результативності видатків місцевих бюджетів за допомогою якісних і кількісних показників [4].

Свроінтеграційний розвиток держави передбачає ефективне рівномірне функціонування територій, здатних вирішувати завдання регіонального значення, що потребує відповідного фінансового забезпечення та реалізується через систему формування бюджетів місцевого рівня. Тому актуальним є питання удосконалення принципів планування видаткової частини місцевих бюджетів, основним з яких має бути підвищення зацікавленості місцевих органів влади на всіх рівнях управління в ефективності бюджетних видатків. Світовий досвід у сфері бюджетного планування показує, що формування видаткової частини місцевих бюджетів повинно здійснюватись із урахуванням особливостей соціального й економічного розвитку країни та територій, що надасть можливість підвищити ступінь обґрунтованості та передбачуваності у проведенні бюджетної політики на рівні місцевого самоврядування.

В Україні система планування бюджетних видатків характеризується недостатньо чітким баченням основних пріоритетів соціально-економічного розвитку країни та територій при розробці бюджетної політики, що призводить до нее-

фективного використання коштів місцевих бюджетів. Однією із причин зазначеного є практика формування річних бюджетів у розрізі функцій, коли пріоритетом є збереження мережі закладів та їх організаційної структури, а увага зосереджується на затратах та адміністративних потребах. За таких умов бюджет не дозволяє з'ясувати, яким чином були використані бюджетні кошти, що було отримано в результаті їх використання і які цілі було досягнуто. Тобто здійснюють планування місцевих бюджетів у розрізі функцій, неможливо відстежити ефективність їх видатків, результативність розподілу фінансових ресурсів, визначити якість наданих послуг та користь, яку отримало від цих послуг населення [5].

Становлення системи планування видатків місцевих бюджетів в Україні, реформування її складових, у тому числі принципів, процедур, методів, механізму взаємодії учасників планування, відбувалося одночасно із розвитком інституту місцевого самоврядування, удосконаленням нормативно-правової та методологічної бази у сфері бюджетного планування. При плануванні видатків та доходів місцевих бюджетів у сучасній економічній науці можуть бути застосовані такі методи: Програмно-цільовий метод, метод «Коріння трави», метод «Дослідження об'єкта», метод «групова згода», метод «історична аналогія», метод «Дельфі», аналіз часових рядів, каузальні методи, тощо. Планування видатків ставить під свою мету ефективне використання коштів видаткової частини. Бюджетне фінансування завдань місцевих органів влади за функціональною класифікацією можна розділити умовно на два види – забезпечення поточних видатків та інвестицій. Як правило, поточні видатки характеризуються значною соціальною спрямованістю. Як показали дослідження, місцеві бюджети здійснюють основну частину видатків на охорону здоров'я – до 90% зведених видатків, житлово-комунального господарства – до 75, освіти – до 73, культури – до 69% зведених видатків відповідного напрямку.

На даний час фінансування видатків місцевих бюджетів не має системного характеру. При постійній нестачі коштів місцеві органи влади не мають можливості здійснювати планування як поточних так і перспективних видатків на основі науково обгрунтованих програм розвитку. Науково обгрунтовано здійснення видатків за програмно-цільовим методом, окремі елементи якого сформовані на рівні загальнодержавних видатків. Для місцевих бюджетів це повинно передбачати здійснення певних видів видатків за умови наявності узгодженої програми дій у даній сфері з аналогічними програмами інших територіальних громад, а також регіональними програмами; наявністю техніко-економічного обгрунтування, прогнозу очікуваних соціально-економічних результатів втілення даної програми, загальну та поетапну вартісну оцінку, графік впровадження.

Серед основних проблем реформування видатків місцевих бюджетів слід назвати чіткий, повний та вичерпний перелік видатків, які належить здійснювати виключно з державного бюджету, з бюджетів самоврядування, делегувати з державного місцевим бюджетам, а також розподіл видатків між самоврядними бюджетами різних рівнів.

Реформування системи планування видатків місцевого самоврядування потребує розробки ефективної методики оцінки результативності використання бюджетних коштів;

зосередження уваги на визначенні якісних показників, що забезпечить встановлення зв'язку між витраченими ресурсами і отриманими результатами; формування бюджетів з урахуванням стратегічних цілей соціально-економічного розвитку на багаторічну перспективу; підвищення рівня відповідальності за результати діяльності, у тому числі пов'язаної із плануванням видаткової частини місцевих бюджетів.

Аналізуючи функціональну структуру видатків місцевих бюджетів, відзначимо, що у 2014 році порівняно з попереднім роком найбільші зміни відбулися щодо видатків на загальнодержавні функції, за якими спостерігається збільшення питомої ваги з 12,4 до 15,3%.

Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2015 рік показав, що реалізація реформи міжбюджетних відносин, незважаючи на песимістичні настрої на стадії прийняття змін, дала позитивні результати.

Приріст надходжень до загального фонду проти 2014 року становив 29,6 млрд. грн., або 42,1%, тоді як за експертною оцінкою фахівців Міністерства фінансів він прогнозувався в сумі 22,4 млрд. грн. Як результат, у 2015 році до загального фонду місцевих бюджетів надійшло 99,8 млрд. грн., що становить 116,0% до річних призначень, затверджених місцевими радами.

Також зазнала змін структура видатків місцевих бюджетів. Зросла частка видатків на виконання самоврядних повноважень, що свідчить про підвищення видаткової автономності місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів на місцевому рівні. Так, частка видатків на житлово-комунальне господарство збільшилась з 1,9 до 4,5%, або на 7,0 млрд. грн. Зросла частка видатків на транспорт і дорожнє господарство з 1,4% у 2014 році до 2,3% у 2015 році, або на 2,9 млрд. грн. [9].

Разом із цим забезпечено відповідність фінансового ресурсу реальним потребам місцевих бюджетів у здійсненні видатків на делеговані державою повноваження.

Ще одним позитивним аспектом реформи міжбюджетних відносин є збільшення інвестиційних ресурсів місцевих бюджетів. Обсяг капітальних видатків за 2015 рік становив 32,2 млрд. грн., або 11,5% від обсягу видатків загального та спеціального фондів місцевих бюджетів. Це на 18,6 млрд. грн., або на 136,8%, більше, ніж було у 2014 році.

Важливою складовою спеціального фонду місцевих бюджетів є бюджет розвитку, розмір якого визначає інвестиційну спроможність органів місцевого самоврядування [1]. За рахунок ресурсу бюджету розвитку фінансуються капітальні видатки, які спрямовуються на соціально-економічний розвиток регіонів, виконання інвестиційних програм та проектів, будівництво, капітальний ремонт та реконструкцію об'єктів соціально-культурної сфери й житлово-комунального господарства, будівництво і придбання житла, розвиток дорожнього господарства тощо.

Вагомим джерелом фінансування видатків місцевих бюджетів є міжбюджетні трансферти з державного бюджету, обсяг яких щорічно зростає. У 2015 році із державного бюджету України до місцевих бюджетів було фактично надано трансфертів на загальну суму 174,0 млрд. грн., що на 43,4 млрд. грн., або на 33,2%, більше ніж у 2014 році, у тому числі трансфертів із загального фонду – 173,2 млрд. грн., що на 56,4 млрд. грн., або на 48,3%, більше порівняно з 2014 роком.

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

За даними Державної казначейської служби України, протягом 2014 року було перераховано 125,8 млрд. грн. міжбюджетних трансфертів з державного бюджету до місцевих бюджетів, із них до загального фонду надійшло 116,0 млрд. грн. (92,2%), до спеціального фонду – 9,8 млрд. грн. (7,8%).

Незважаючи на значні обсяги міжбюджетних трансфертів, які отримують місцеві органи влади з державного бюджету, на даний час рівень фінансування видатків місцевих бюджетів є недостатнім для дієвого функціонування територіальних громад, зокрема житлово-комунального господарства, існує потреба у додатковому фінансуванні житлового фонду, автомобільних доріг, каналізаційних і очисних споруд. Це обумовлено тим, що переважна більшість фінансових ресурсів місцевих бюджетів у сучасних умовах спрямовується на виконання делегованих повноважень органів місцевого самоврядування, що в певній мірі обмежує їх фінансову самостійність. За таких умов місцеві органи влади не мають у своєму розпорядженні фінансових важелів, необхідних для ефективного задоволення потреб населення відповідного регіону.

На даний час обсяги видатків місцевих бюджетів є недостатніми для дієвого функціонування територіальних громад, зокрема житлово-комунального господарства, існує потреба у додатковому фінансуванні житлового фонду, автомобільних доріг, каналізаційних і очисних споруд.

Доцільним є підвищення рівня стабільності, прозорості та ефективності місцевих бюджетів, що є можливим за умови запровадження відповідної методології бюджетного планування.

Формування місцевих бюджетів має ґрунтуватися на прогностичних та програмних документах соціально-економічного розвитку територій. Вирішення зазначених питань можливе за умови застосування середньострокового планування видатків місцевих бюджетів, яке дозволяє зосередити увагу на пріоритетних цілях економічної політики на перспективний період.

Зараз існує потреба у підвищенні прозорості та ефективності видатків місцевих бюджетів, забезпеченні їх зв'язку із стратегічними цілями соціально-економічної політики адміністративно-територіальних одиниць.

Одним з основних напрямів реформування місцевих бюджетів є запровадження системи їх формування, орієнтованої на виконання пріоритетних завдань розвитку регіонів у найбільш ефективний спосіб, зокрема із використанням програмно-цільового методу. Складовими програмно-цільового методу є бюджетні програми, їх відповідальні виконавці, паспорти цих програм, результативні показники бюджетних програм та фінансові інструменти, притаманні цьому методу, моніторинг та оцінка ефективності виконання бюджетних програм.

При програмно-цільовому методі увага зосереджується не стільки на розвитку мережі та утриманні штатів установ, скільки на результатах реалізації бюджетних програм [5]. Використання програмно-цільового методу на місцевому рівні в умовах недостатності бюджетних коштів дозволить забезпечити збільшення інвестиційних і кредитних ресурсів.

Реалізація бюджетного процесу із застосуванням програмно-цільового методу має передбачати наступне: підвищення рівня прозорості та ефективності використання коштів місцевих бюджетів; посилення відповідальності розпорядників бюджетних коштів за досягнення кінцевих результатів та контролю за ефективністю здійснених

видатків; планування видатків місцевих бюджетів на наступний бюджетний період із урахуванням соціально-економічних результатів, отриманих внаслідок реалізації бюджетних програм у попередньому періоді; формування бюджетних програм на основі пріоритетів державної та регіональної політики, стратегічних планів розвитку територій та галузей економіки на середньо- та довгострокову перспективу.

Розробка бюджетних програм місцевого самоврядування в галузях освіти, охорони здоров'я, культури, соціального забезпечення, фізичної культури та спорту, соціального захисту сім'ї, дітей та молоді, житлово-комунального господарства з метою посилення ступеню впливу регулювання міжбюджетних відносин на соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальних одиниць має здійснюватися із урахуванням єдиних методологічних підходів до формування місцевих бюджетів за програмно-цільовим методом.

На нашу думку, делеговані державою повноваження необхідно розподілити між різними рівнями самоврядування [3]. В основу розподілу доцільно покласти принципи субсидарності, тобто здійснення видатків тим рівнем, нижче за який ці видатки здійснити неможливо. У галузі охорони здоров'я до виключних (неделегованих) повноважень держави слід віднести в першу чергу наукові медичні установи, які мають значення для теоретичної науки та розвитку всієї галузі медицини, до делегованих державних повноважень, які фінансуються з обласного та районного бюджету обласні лікарні та районні лікарні відповідно. У галузі освіти – аналогічно вищі навчальні заклади, що формують науковий, творчий, управлінський потенціал мають бути виключною компетенцією держави та пріоритетним напрямом фінансування взагалі, до обласних та районних бюджетів доцільно делегувати повноваження по фінансуванню закладів освіти, які готують фахівців прикладних професій; фінансування шкільної та дошкільної освіти має бути делеговане до міст, сіл, селищ. Критерієм розподілу навчальних закладів можуть бути рівень їх акредитації, напрями підготовки спеціалістів, склад засновників тощо. Разом із тим перспективним напрямом є фінансування не закладів освіти як таких, а відповідних програм підготовки фахівців за напрямками, завдяки чому знизяться видатки і створиться додатковий елемент конкуренції з боку недержавних освітніх закладів.

Висновки

В умовах жорсткої обмеженості фінансових ресурсів необхідними є перегляд та оптимізація структури бюджетних видатків, упорядкування видаткових повноважень центральних та місцевих органів влади. Це першою чергою стосується підвищення частки видатків місцевих бюджетів на виконання власних повноважень органів місцевого самоврядування, посилення інвестиційної складової місцевих бюджетів.

Разом із тим для вирішення проблем, які притаманні вітчизняній системі планування видатків місцевих бюджетів, забезпечення ефективного і повноцінного виконання органами місцевого самоврядування покладених на них повноважень необхідно інтегрувати в бюджетний процес прогресивні методики планування. Одними з таких є програмно-цільовий метод та планування бюджету на середньострокову перспективу.

Програмно-цільовий метод, на відміну від колишнього поста-тейного методу, який базувався на обрахунку потреби у видатках на утримання бюджетних установ, передбачає виділення коштів на конкретні соціально значимі програми строком на 3–5 років і дає можливість в умовах відкритості уточнити пріоритетні напрямки витрат бюджетних коштів, коригувати фінансування результативних програм і зупинити ті, які не дають очікуваного результату. Такий метод управління видатками місцевих бюджетів наряду з оптимізацією структури видатків дає можливість підвищити ефективність використання бюджетних коштів та забезпечити додаткові надходження до бюджету [6].

На нашу думку, реалізація зазначеного сприятиме досягненню конкретних результатів, визначених регіональною бюджетною політикою, встановленню чіткої координації та підвищенню рівня відповідальності кожного з учасників бюджетного процесу, створенню системи, при якій кожен учасник чітко знає свої завдання та може оцінити результати роботи, несе відповідальність за використання бюджетних коштів, володіє інформацією, необхідною для оперативного прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: Закон Верховної Ради України від 08.07.2010 №2456-VI // Урядовий кур'єр. – 2010. – №151.
2. Чугунов І.Я. Перспективне бюджетне планування як складова системи економічного регулювання / І.Я. Чугунов // Вісник Київ-

ського національного університету ім. Тараса Шевченка. Економіка. – 2004. – №69. – С. 59–61.

3. Луніна І.О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності: шлях до ефективної бюджетної системи України / І.О. Луніна // Фінанси України. – 2010. – №9. – С. 3–12.

4. Опарін В.М. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти): монографія / В.М. Опарін; [Вид. 2-ге, без змін.] – К.: КНЕУ, 2006. – 240 с.

5. Маркович Г.Б. Передумови, переваги та інструменти запровадження програмно-цільового методу на рівні місцевих бюджетів / Г.Б. Маркович // Наукові праці НДФІ. – 2010. – Вип. 3. – С. 40–49.

6. Гордієнко В.Д., Івасенко О.О. Ефективне використання видатків місцевого бюджету як спосіб розвитку регіонів. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/VSUNU/2011_17/Gordienko.pdf

7. Бюджетний моніторинг. Аналіз виконання бюджету за 2014 рік [Зубенко В.В., Самчинська І.В., Рудик А.Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проєкт «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження», USAID. – К., 2015. – 77 с.

15. Легкоступ І.І. Теоретичні та практичні аспекти видатків місцевих бюджетів України в сучасних умовах / І.І. Легкоступ // Економіка. Фінанси. Право. – 2010. – №2. – С. 22–26.

8. Сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua>

9. Статистичний щорічник України за 2013–2015 рр. – К.: ТОВ «Август Трейд».

УДК 332.135:339.9

М.Ю. ЛАПАКУЛИЧ,

к.е.н., доцент, Ужгородський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, В.М. ЧЕРТОРИЖСЬКИЙ,

м.н.с., Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України

Проблеми взаємодії суміжних периферій та аспекти інтенсивності та екстенсивності використання прикордонного становища

У статті розглядається досвід дослідження проблем привілейованих прикордонних територій, взаємодії так званих суміжних периферій. Висвітлено фактори прикордонності й периферійності, а також аспекти інтенсивності та екстенсивності використання прикордонного становища периферійними територіями.

Ключові слова: прикордонна територія, периферія, центр-периферійні залежності, центр, периферійна територія.

М.Ю. ЛАПАКУЛИЧ,

к.э.н., доцент, Ужгородский торговельно-экономический институт Киевского национального торговельно-экономического университета, В.М. ЧЕРТОРИЖСКИЙ,

м.н.с., Институт региональных исследований им. М.И. Долишнего НАН Украины

Проблемы взаимодействия смежных периферий и аспекты интенсивности и экстенсивности использования пограничного положения

В статье рассматривается опыт исследования проблем привилегированных приграничных территорий, взаимодействия так называемых смежных периферий. Освещены факторы приграничья и периферийности, а также аспекты интенсивности и экстенсивности использования пограничного положения периферийными территориями.

Ключевые слова: приграничная территория, периферия, центр-периферийные зависимости, центр, периферийная территория.

M. LALAKULYCH,

Ph.D., Assoc. Prof. of Uzhgorod Trade and Economic Institute of the Kyiv National Trade and Economic University, V. CHERTORYZHSKYY,

Junior Researcher of Institute of Regional Research n.a. M.I. Dolishnyi of the NAS of Ukraine

Problems of interaction of adjacent peripheries and aspects of intensity and extensiveness of the use of cross-border situation

In the article the experience of study of issues of preferred border areas, the interaction of so-called adjacent peripheries is